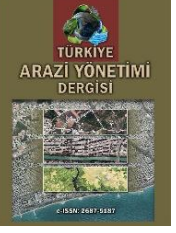

Türkiye Arazi Yönetimi Dergisi

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayod>

e-ISSN: 2687-5187

Kentsel Tarımın Mekânsal Olarak Düzenlenmesi; Tarım Arsası Kavramı

Özcan IŞIKLAR¹, Esin YALÇINTAŞ^{*2}

¹İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul

²İstanbul Rumeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Ekonomi, İstanbul

Anahtar Kelimeler:

Arazi Yönetimi
Kentsel Tarım
Tarım Arsaları
Sürdürülebilirlik

ÖZ

Geçtiğimiz yüzyılın başlarından itibaren hızlanan kırsal yerleşim alanlarından kentlere göçün ortaya çıkardığı aşırı nüfus yoğunluğu ve mega kentler, bu kentlerde yaşayanların barınma sorunu da beraberinde getirmiştir. Yerel yönetimlerin bu sorunun çözümünde çok farklı yöntemler geliştirse de kent yayılmasının önüne geçilememiştir. Şüphesiz ki bu durum kenti besleyen kıymetli tarım topraklarının da imar planlarına dâhil edilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kentlerin çeperlerinde tarım yapmaya elverişli kırsal alanlar her geçen gün azalmakta ve kentlerin kendini besleyebilme kabiliyeti zayıflamaktadır. Geldiğimiz noktada kentliler sağlıklı ve ucuz gıdaya erişim anlamına gelen “Gıda Güvenliği” sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Merkezi ve yerel hükümetlerin sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında; kent toprağı ve dolayısıyla tarımının korunması her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Bunun için kentsel kullanım alanlarının doğal kaynakları koruyacak şekilde planlanması ve nihayetinde tarımın da kent planlarına dâhil edilmesi elzemdir. Tarımsal alanlarının kent planlarına dâhil edilmesi, kavramsal olarak her ne kadar kentin kırsala yaklaşımını çağrışırsa da esasen tarımın kente uyumlanması anlamına gelmektedir. Zira kent tarımı kısıtlı alanlardan maksimum verimi almayı hedefleyen teknik ve yöntemlerle yapılmaktadır. Şüphesiz kentsel alanlarda tarla ölçeğinde tarım yapılması olası değildir. Bu nedenle yakın gelecekte “Tarım Arsaları” kavramı kaçınılmaz bir şekilde yakın gelecekte en sık duyduğumuz kavram haline gelecektir.

Spatial Regulation of Urban Agriculture; the Concept of Agricultural Land

Keywords:

Urban Agriculture
Agricultural Land
Sustainability

ABSTRACT

The overpopulation and mega-cities caused by the accelerated migration from rural settlements to cities since the beginning of the last century have brought along the housing problem of the people living in these cities. Although local governments have developed very different methods to solve this problem, the spread of the city could not be prevented. Undoubtedly, this means that the valuable agricultural lands that feed the city should be included in the development plans. For this reason, rural areas suitable for agriculture in the peripheries of cities are decreasing day by day and the ability of cities to feed themselves is weakening. At this point, the citizens of the city are faced with the problem of “Food Security”, which means access to healthy and cheap food. Within the scope of sustainable development goals of central and local governments; The protection of urban soil and therefore its agriculture is gaining more and more importance day by day. For this, it is essential to plan urban usage areas in a way that will protect natural resources and ultimately to include agriculture in city plans. The inclusion of agricultural areas in the city plans, although conceptually evoking the approach of the city to the countryside, essentially means the adaptation of agriculture to the city. Because urban agriculture is carried out with techniques and methods that aim to get the maximum yield from limited areas. Undoubtedly, it is not possible to practice agriculture at the field scale in urban areas. Therefore, in the near future, the concept of “Agricultural Lands” will inevitably become the concept we hear most frequently in the near future.

*Sorumlu Yazar

(ozcanisiklar@gmail.com) ORCID ID 0000-0003-0590-6891

*(esinyalcintas@hotmail.com) ORCID ID 0000-0003-1413-9006

Derleme Makalesi; DOI: 10.51765/tayod.1216052

Geliş Tarihi: 07/12/2022; Kabul Tarihi: 28/01/2023

Kaynak Göster (APA): Işıklar, Ö. & Yalçintas, E. (2020). Kentsel Tarımın Mekânsal Olarak Düzenlenmesi; Tarım Arsası Kavramı, *Türkiye Arazi Yönetimi Dergisi*, 5(1), 01-08.

1. GİRİŞ

Kentler insanlığın yeryüzündeki uygarlık merkezleridir. Günümüzde her ne kadar kent yaşamının ve kentsel çevrenin sürdürülebilirliği konusunda endişeler yüksek sesle dile getirilmeye başlansa da kent yaşamının terk edilmesi de mümkün görülmemektedir. İnsanlık kentsel sorunların çözümünü yine kent içinde aramaktadır. Sürdürülebilir kent ideali başta gelişmiş ülkeler üzere tüm kesimler tarafından en önemli toplumsal uzlaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilir bir kent yaşamını tesis edebilmenin temel yasası doğal kaynakların etkin ve verimli kullanılmasıdır. Ancak, bu yasanın sınırlarının son derece belirsiz olması ve benimsenmiş değer algıları nedeniyle pratikte işlerlik kazanması mümkün görünmemektedir. Bu nokta başta Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (UN-HABITAT) olmak üzere pek çok uluslararası kuruluşun öne sürdüğü çözüm önerilerinin başında “kentsel tarım” gelmektedir.

Kentlerde tarım yapma fikri ülkemizde henüz yeterince tam anlaşılmalı bir uygulama olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kentsel tarım birçok kişi açısından hobi amaçlı ya da dar gelirli vatandaşların ev ekonomisinde katkı için uğraştığı küçük çaplı bir faaliyet olarak görülmektedir. Oysa kent ve kent çevresi tarımı ekonomiden ekolojiye kent yaşamında son derece olumlu çıktıkları olan çok katmanlı bir faaliyettir. Ayrıca kentsel tarım yeni bir kavram değildir. Özellikle İstanbul’da oldukça eski tarihlere dayanan kentsel tarım uygulamalarına rastlamak mümkündür. O dönemlerde kent ve kent çevresi tarımının işlevi; teknoloji ve ulaşımın henüz gelişmemesi nedeniyle kentin ihtiyacı olan gıdanın temini olduğunu söyleyebiliriz.

İçinde, yaşanan pek çok kentsel soruna çözümler barındıran kentsel tarımın kentlerin hafızasında mevcut olan bir uygulama olduğu görülmektedir. Kent ve tarımın birbirinden bağımsız kavramlar olduğunu ileri sürmek, tarımın kentle olan bağıntı ortadan kaldırmaya çalışmak, sorunların çıkış noktasını gözden kaçırmamıza neden olacaktır. Unutmamak gerekir ki kentler ve özellikle büyük metropoller her zaman verimli ve sulak arazilerin üzerine kurulmuşlardır.

2. KENTSEL TARIMIN UNSURLARI

Günümüzde kent ve kent çevresi tarımını yeniden kentlere entegre edebilmek için iki temel unsur gereklidir. Bunlardan ilki tarım yapmaya gönüllü kent çiftçileri, ikincisi ise üzerinde tarım yapılabilecek kent arazisidir. Tarımsal faaliyetler doğa ile direkt ilişkili uygulamalar olduğu için tarihin her döneminde olduğu gibi ekip dikmeye hevesli insan her zaman olacaktır. Bu nedenle kent çiftçilerini ortaya çıkarmak, tahmin edildiği gibi zor bir durum değildir. Asıl zorluk ekip dikmeye hevesli bu kitleyi organize etmektedir. Kentsel tarımın kendine has handikapları nedeniyle sürdürülebilir kılınması oldukça zor bir uygulamadır. Bu zorlukların başında kent çiftçilerinin ekonomik olarak ayakta kalabilmeleri ve kent tarımının devamı için ekonomik birliklere ve kooperatiflere ihtiyaç duyması gelmektedir.

Kent ve kent çevresi tarımın sürdürülebilir olması için gerekli ikinci ve önemli konu da kentsel tarım arazilerinin tarımsal kimliğe kavuşturulup statü kazandırılmasıdır. Bilindiği üzere bir yeryüzü parçası olan kent toprakları üzerinde konut, ticaret, üretim ve hizmet gibi pek çok kentsel faaliyetin yürütüldüğü alanlardır. Bu alanlar belirli cazibe merkezleridir ve doğal olarak bu cazibe merkezlerinin yüksek oranda rant üretmesi kaçınılmaz bir durumdur. Hal böyle olunca tarım gibi emek yoğun ve getirisi nispeten düşük faaliyetlerin bu cazibe merkezlerinin dışına itilmesi de kaçınılmaz olmuştur. Yalnızca kent merkezindeki arazilerin değil kent çevresinde bulunun ve yüzyıllardır tarım yapılan değerli tarım arazileri dahi kentsel gelişmenin baskısı ile tarımsal alan vasfını kaybetmekle karşı karşıya kalmıştır.

Covid 19 pandemisi, ortaya çıkan krizler karşısında kentlerin gıda güvenliğinin ne kadar kırılgan olduğunu bize açıkça göstermiştir. Bu nedenle kentlerin ihtiyaç duyduğu gıda maddelerini yine kent coğrafyasından karşılanması sürdürülebilir bir kentleşme açısından önemlidir. Ancak, yukarıda bahsedildiği gibi kent arazisi üzerinde tarım yapmak, arazi değerleri ve kullanım öncelikleri açısından önemsenmemektedir. Kent arazisinin kullanımı ile ilgili önceliklerin yeniden gözden geçirilmesi ve kent yaşamına tarımsal faaliyetlerin dâhil edilmesi merkezi hükümetlerin ve tabii ki yerel yönetimlerin hazırlayacağı belli düzenlemeye ihtiyaç duymaktadır. Hazırlanacak bu yeni düzenlemelerin en önemlisi kent planlarına kentsel tarım alanlarının dâhil edilmesi olacaktır.

2.1. Tarım Arsası Kavramı

Esasen kent ve kent çevresi tarımının kent yaşamına entegre edilmesi, öncelikle bir sektör olarak tarımın kentteki üretim faaliyetlerine dâhil edilmesini gerektirmektedir. Tıpkı sanayi ve hizmet gibi tarımın kent üretimine dâhil edilmesi ve kendi dinamiklerinin geliştirilmesi için uygun zemin hazırlanması kentsel tarımın da diğer sektörlerle karşı rekabet gücünü yükseltecektir. Özellikle, tarımsal alanların üzerine bina yapılabilecek boş alanlar olarak benimsenmesinden vazgeçip, birer üretim alanları ve ekonomik değer üreten bölgeler halinde değerlendirilmesi gerekecektir. Bunun için tıpkı, konut ve sanayi gibi “tarım arsası” kavramının da hayata geçirilmesi ihtiyacı doğacaktır.

Yukarıda bahsedildiği üzere kentleşme ile ilgili yaşanan sorunlar ne düzeyde olursa olsun insanlık kentsel yaşamdan vazgeçmeyecektir. Ancak kent yaşamının dengeleri ve öncelikleri değiştirilmek zorundadır. Kentsel alanların üretim faaliyetlerine tarımın da eklenmesi, bir nebze kentin kırsala teması olarak gerçekleşmesinin yanında, tarımsal üretimin de kent standartlarına yaklaştırılması ile gerçekleştirilecektir. Şöyle ki; kentlerdeki tarımsal alanların belirlenmesi, kullanımı ve değerlendirilmesi de kent sistemi içinde gerçekleşmelidir. Bu da yukarıda bahsettiğimiz şekilde tarım arsası kavramının kaçınılmaz bir şekilde kent planlarına dâhil edilmesi ile mümkündür.

2.2. 6360 Sayılı Bütünşehir Yasası ve Yansımaları

Türkiye'deki arazi mevzuatı belediyelerin yetki sınırlarındaki alanları kentsel alan olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda 6360 sayılı yasa kapsamında idari yapısı değişen illerin sorumluluk alanlarında kalan tarım alanları, kentleşme baskısına maruz kalacağı endişesine neden olmaktadır. Bu konuda tedbir alınması ve bu tedbirlerin de yine büyükşehir belediyeleri tarafından öngörülmesi gerekmektedir. Kentleşmede yerel yönetimler yalnızca kentsel yaşamın düzenleyici aktörü olarak değil, kentlerin sürdürülebilirliğini de sağlamak zorunda olan ve bu konuda kaynakların verimli kullanılması için gerekli çalışmayı yapan kurum olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ancak Türkiye'nin kentleşme pratikleri 6360 sayılı yasanın tarım arazileri üzerindeki kentleşme baskısını arttıracığı yönünde beklentileri güçlendirmektedir. Ayrıca tarımsal alanların korunması ile ilgili mevzuat incelendiğinde, toprakların korunmasından ziyade amacı dışında kullanımın neredeyse teşvik edildiği anlaşılmaktadır. Bu durum başta çevre olmak üzere sosyal ve ekonomik sorunları da beraberinde getirerek yalnız kırsalı değil kent yaşamını da olumsuz etkileyen sonuçlara neden olacaktır (Yenigün, 2016).

2014 yılında yürürlüğüne giren 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile büyükşehir belediye sınırları ve il sınırları bütünleşmiştir (Resmî Gazete, 2012). Bu da oldukça geniş tarım arazilerinin büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanına geçmesine neden olmuştur.

Yeni bir yerel yönetim modeli kabul edilen ve kısaca 6360 sayılı "Bütünşehir Yasası" olarak ifade edilen bu yasa çerçevesinde uygulanan büyükşehir modeli, Türkiye'deki büyükşehir belediye sayısının 30'a çıkarılmasını ve bu illerdeki il özel idarelerinin kaldırılmasını, 18,000 civarındaki belde ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasını ve bu kaldırılan tüzel kişiliklerin mahalle statüsü kazanmasını sağlamıştır. Ek olarak, yeni ilçe belediyeleri oluşturulurken, büyükşehir statüsü kazanan illerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kurularak tüm büyükşehir il sınırları belediye sınırı haline getirilmiştir (Partigöç, 2018).

6360 sayılı yasa yürürlüğe girdiği dönemde özellikle çevreci sivil toplum kuruluşları ve çiftçi örgütleri tarafından tarımsal alanların belediyelerin kontrolüne girmesi ile ilgili önemli itirazlarla karşılaşmıştır. Yasa ile mahalleye olan ve tüzel kişiliği ortadan kalkan bu yerleşim alanlarının köy olduğu dönemde kendilerine ait olan alanların (tarla, orman, mera vs.) kullanım hakkının ortadan kalkmıştır (Güler, 2013). Ortaya çıkan yeni durumun kırsalın en önemli faaliyeti olan tarım üzerinde olumsuz etkileri olacağı, üretim miktarındaki değişimin yanında sosyal, demografik ve ekonomik yapının olumsuz etkileneceği açıktır. Tarihsel süreçte uygulanan yasal düzenlemelerin ortaya çıkardığı neticeler göz önünde bulundurulduğunda, tarımsal ve ekolojik alanların kent rantı karşısında direnç gösteremeyeceği açıktır (Uçer vd., 2014).

Esasen ülkemizde tarımsal alanların sorumluluğu ve tarım politikaları her daim merkezi hükümetin

kontrolünde olmuştur. Söz konusu süreçte tarım alanlarının yönetiminin belediyelerin kentleşme politikaları ile çelişeceği düşünülmüştür. 442 sayılı Köy Kanunu'nda; "cami, okul, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler" şeklinde ifade edilen kırsal niteliğe sahip alanlar ve bu alanlarda devam ettirilen tarım faaliyetleri belirtilmiştir (Resmî Gazete, 1924). Yasadaki bu tanıma rağmen, kırsal üretim çeşidi olan tarım ve hayvancılığın büyükşehirlerin sorumluluk alanında nasıl uygulanacağı, 6360 sayılı yasanın kabulünden sonra belirsiz bir hale gelmiştir (Partigöç, 2018). Büyükşehir belediyelerinde tarıma yönelik altyapının olmayışı sebebiyle, köy tüzel kişiliğinin kontrolünde bulunan alanlar (meralar, otlaklar, vb.) mülkiyet olarak büyükşehir belediyelerinin eline geçmesi ve söz konusu alanların kentsel faaliyet amacıyla kiralanması, satışı ve nihayetinde imara açılması halinde, tarım ve hayvancılığın olumsuz etkilenmesi kaçınılmaz olacaktır.

Tarımsal alanların geleceği ile ilgili endişelerin yersiz olduğunu söylemek elbette ki mümkün değildir. Ancak 6360 sayılı yasa ile yerel yönetimlerin tarımsal alanların yönetilmesi sorumluluğu elde etmesi neticesinde tarımsal üretimle ilgili sorunlara yerel çözümlerin gelişmesi gibi olumlu çıktılar da kabul etmek gerekmektedir. Belediyelerin sınırları içindeki tarım alanlarının korunması bir yana tarımsal üretimi arttırıcı projeler geliştirmesi de gündeme gelmiştir. Tarım topraklarının yönetiminin büyükşehir belediyelerine geçmesi uygulama açısından tarımın lehine bir yönetim anlayışının da hâkim olmasını da mümkün kılmaktadır. Öncelikle, yapılacak çalışmaların yerelden ve yerinden yönetilme avantajı ile daha etkili ve kesin sonuçlarının gözlenmesi mümkündür. İkinci olarak, her bölgenin hatta her mahallenin tarımsal özelliği farklıdır. Yine aynı şekilde uygulamaların ve müdahalelerin bölgenin şartlarına uygun yapılması açısından yerel yönetimlerin etkisi olumlu olacaktır.

2.3. Kırsal Mahalle Kanunu

Büyükşehir sınırları içinde kalan tarım alanlarının amacı dışında kullanımı ya da bu konuda duyulan endişeleri azaltmayı hedefleyerek Ekim 2020 tarihinde 7254 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 10. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

"İlçe meclisinin kararı ve teklifi üzerine Büyükşehir Belediyesi'nin en geç 90 gün içinde alacağı kararla kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler kırsal mahalle kabul edilir. Bu belirlemenin mahalle düzeyinde yapılması esastır. Ancak tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilemeyen diğer mahallelerde de on bin m²'den az olmamak şartıyla kırsal yerleşik alan belirlenebilir." (Resmî Gazete, 2020).

Bu durumda kanunla belirlenecek mahallelere iki farklı tanım getirilmektedir;

1. Kırsal mahalle tespiti
2. Kırsal yerleşik alan tespiti (10 bin m²'den az olmamak şartı ile)

Bu iki farklı tanım için de belli muafiyetler tanınmıştır:

1. *Bina, arsa, arazi, işyerleri için emlak vergisinden muafiyet getirilmiştir. Ticari, turizm, sanayi faaliyetlerinde bulunan arsa, bina ve arazilere de %50 vergi indirimi sağlanmıştır.*

2. *2464 Sayılı Belediye Kanunu uyarınca alınması gereken diğer vergi ve harcamalara katılma payları %50 indirimli uygulanır.*

3. *Bu yerlerde içme ve kullanma suları için ücret, en düşük tarifenin iş yerleri için %50, konutlar için %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir.” (Işıklar, 2022).*

Anlaşıldığı üzere kanun yeni getirdiği kırsal mahalle ve kırsal alan olarak tanımlanan yerleşim yerlerinden belediyelerce alınan emlak vergisi, harç ve payların vazgeçilmesini öngörmektedir. Su ücretlerinde de oldukça önemli bir oranda indirim de sağlanmış olacaktır.

Yukarıda açıklanan kanun maddelerinde hayvancılık yapılabilmesi, sera kurulabilmesi, tarımsal üretim için bina, müstemilat vs. gibi ihtiyaçların karşılanması için bir fonksiyondan bahsedilmemiştir. Bu nedenle uygulama bakımından oldukça yetersiz bir kanun olduğu açıktır.

Hali hazırda tarımsal alanlar şeklinde belirlenen bu mahallelerimizde plan notu ile yukarıda sayılan fonksiyonların dâhil edilmesi büyük bir ihtiyaçtır. İçerik olarak kanunda belirsizlikler bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların giderilmesi gerekmektedir.

Vergi, harç ve suya getirilen fiyat düşüklüğü sayesinde arazilerin tarım amaçlı kullanılmasından çok yapılaşmayı teşvik edip rant baskısı ile karşı karşıya bırakmıştır. Yani kısacası kanunda getirilen avantajlar kaçak yapılaşmayı teşvik eder niteliktedir. (Işıklar, 2022)

3. KENTSEL TARIM UYGULAMALARI

Dünya üzerindeki yerleşim algısını etkileyen iki önemli devrimden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki tarım ikincisi ise sanayi devrimidir. İnsanlığın yerleşik toplum düzenine geçmesi avcı toplayıcı yaşamdan tarımsal üretime geçişi ile başlamıştır. Böylece üretim fazlasının takas edildiği pazarlar ve dolayısıyla kentsel oluşumlar başlamıştır. İnsanlık tarihindeki bu kırılma ile gelişen süreç 20. yy'nin başlarında sanayi devrimi ile yerleşim alanları günümüzün modern kentlerine dönüşmüştür. Tarım toplumu sanayi toplumuna sanayi toplumu da bugünün bilgi toplumuna evrilmiştir (Yenigün, 2016).

Kentler çok katmanlı ve dinamik bir yapıya sahiptir. Tarihsel süreçte kentler, farklı disiplinlerde ve farklı yönleriyle tanımlanmıştır. Ekonomistler, sosyologlar, kent plancıları vs. kenti kendi algılarına göre tarif etmiştir. Kent sosyolojisinin gelişmeye başladığı ilk safhalarda tanımlamalar kır-kent karşıtlığı üzerinden geliştirilmiştir. Söz konusu kuramlarda kentler, tarım dışı üretimin gerçekleştiği ancak tarımsal ve tarım dışı ürün dağıtımının kontrol edildiği alanlar olarak belirtilmiştir. Kırsal ise tarıma dayalı ekonominin geliştiği, geniş aile yapısının hâkim olduğu ve iş bölümünün gelişmediği alanlar olarak ifade edilmiştir (Kiray, 1998). Fakat zaman içerisinde sosyo-ekonomik ve teknolojik gelişmelerle kentin ve kırsalın içeriği de

değişime uğramıştır. Bu nedenle kır-kent karşıtlığı üzerinden geliştirilen tanımlamaların kentin tarifinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bugün kırsalın ve kentin birbirinin karşıtı değil aksine sürekli etkileşimde oldukları birbirini tamamlayan iki yapı olduğu görüşü geçerlilik kazanmıştır. Her iki alanın da gelişimi için gerekli iş birliğinin kurulmasının önemi üzerinde durulmaktadır (Yenigün, 2016).

Genel olarak kırsal bir faaliyet olarak bilinen tarım, son dönemde kentlerle bütünleştirilerek farklı bir boyuta taşınmıştır. Yoğun kentleşme, kırsaldan kentlere göç, kentsel yoksulluk ve işsizlikten kaynaklanan sorunlar kent coğrafyasında tarım yapma fikrini geliştirmiştir. Esasen tarihte çok örneklerine rastlanmakla birlikte yeni bir akım olarak kabul edilen “kentsel tarım” ekonomik, ekolojik ve sosyolojik açıdan olumlu çıktıları nedeniyle küresel çapta hızlı bir şekilde gelişmektedir. Pek çok ülke sürdürülebilir kentleşme stratejilerine kentsel tarımı dâhil etmiştir (Kayasü & Durmaz, 2021). Birleşmiş Milletler kentsel tarım ile ilgili sürdürülebilir kalkınma amaçlarında;

“Amaç-01 Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek,

Amaç-02 Açlığı sona erdirmek, gıda güvenliğini sağlamak ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmek,

Amaç-12 Sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarını sağlamak,

Amaç-15 Karasal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımını korumak, eski haline getirmek ve teşvik etmek, ormanları sürdürülebilir bir şekilde yönetmek, çölleşme ile mücadele etmek ve arazi bozunumunu durdurmak ve tersine çevirmek ve biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek şeklinde sıralanabilir” şeklinde belirtmiştir (BM, 2021).

Kentsel Tarım özellikle COVID-19 pandemisi sonrası çok daha geniş kitlelerin gündeminde dâhil olmuştur. Pandemi şartlarında güvenli gıdaya erişim ve tedarik zincirlerindeki aksamaların yarattığı sorunlar karşısında kentlerin ne kadar dirençli olduğu sorgulanmaya başlanmıştır. Zira pandemi önlemleri karşısında kısıtlanan ulaşım ve erişim faaliyetleri nedeniyle ve pandeminin bulaş riskinden korunmak amacıyla, insanlar kendi yaşam alanlarında gıda üretimine yönelmiştir. Aynı zamanda salgının psikolojik etkilerine karşı olumlu sonuçları olan tarımsal faaliyetlerin, toprağın rehabilite edici yönünü ortaya çıkarması ile de dikkat çekmiştir.

Türkiye’de tarımsal faaliyetler kırsal alan üzerinden değerlendirilmekte ve çözümlerin kırsal kalkınma bağlamında ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu anlayış, tarımın kırsal orjinli bir faaliyet olduğu, kent yaşamıyla bağdaşmadığı algısı yaratmaktadır. Fakat 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinin ardından yaşanan gelişmeler büyükşehir belediyelerinin örgütsel yapısında tarımsal faaliyetlere yönelik farkındalık geliştirilerek algının tarım lehine değiştiğini göstermektedir. Ancak henüz büyükşehir belediyeleri, tarımsal üretimi kent dinamiklerine dâhil edilmesi gereken bir sektör olarak görmemektedir.

Esasen kent plancıları kentsel gıda sistemini göz önünde bulundurarak kentsel tarım alanlarını planlaması gerekmektedir. Kentin mevcut planlarının yerel gıda sistemine olan etkisi incelenerek, gıda

güvencesi sürdürülebilir kent yaşamı kapsamında değerlendirilmelidir. Ek olarak kent planlanmasında güncel ihtiyaçları kapsayacak şekilde planlıların eğitimi de gerekmektedir. Bu şekilde tarımsal üretime ayrılacak alanlar tespit edilerek, alt yapı gereksinimleri ve toprak korunması için ihtiyaç duyulan önlemler alınabilecektir.

Şehir imar planlarına kentsel tarımın dâhil edilmesi için bir takım uygulama değişiklikleri ve düzenlemelerin getirilmesi gerekmektedir. Bunlar;

- Düzenlemeler öncelikle şehir imar planlarından değil yasa ve yönetmeliklerde başlatılmalıdır.

- Kent içinde atıl durumda olan kamu ve özel arazilerin tarımsal uygulamalar için kullanımı teşvik edilmelidir.

- Kentsel alanın mümkünse birden fazla işlevli kullanılması sağlanmalıdır ve bu noktada toplumsal katılımın ödüllendirilmesi kentsel tarımın yaygınlaşmasına yardımcı olacaktır.

- Yeni planlanan toplu konut alanlarında kentsel tarım uygulamasına imkân veren topluluk bahçelerinin eklenmesi sağlanmalıdır.

Yukarıda bahsi geçen düzenlemelerin kentlerin sosyo- ekonomik ve demografik yapısı göz önünde bulundurularak genişletilmesi mümkündür. Burada önemli olan kentsel alanda tarım yapmaya elverişli alanların değerlendirilmesi ve bu alanlarda tarımsal üretim yapmak isteyen kentli çiftçilere imkân sağlanmasıdır.

3.1. Kentsel Tarımın Sürdürülebilir Kentleşmeye Katkıları

Yukarıda da bahsedildiği üzere kentsel tarımın mevcut sorunların çözümünde önemli etkileri olduğu kabul edilmektedir. Bu etkileri ekonomik, ekolojik ve sosyolojik olarak üç ana grupta toplamamız mümkündür. Çevre, sosyal hayat ve kent ekonomisine olan etkileri bakımından kentsel tarım, kent arazisinin kullanımı başta olmak üzere, çevre ve kent yönetimi ile etkileşim halinde olmakla birlikte, yerelden ulusala hatta küresel gıda sistemleriyle bütünleşik olarak ele alınmaktadır. (Kaufman & Bailkey, 2000) Çalışmanın bu bölümünde kentsel tarımın sürdürülebilir kent yaşamına olan olumlu etkileri detaylı bir şekilde incelenecektir.

Artan nüfus oranı ve iklim krizi gibi sorunlara bağlı afetlere karşı dirençli bir kent, tüm işlevleri ile devamlılığı olan ve gelecekte karşılaşılabilecek olası risklere çözüm üretebilen, entegrasyon, değişim ve hazırlık kapasitesi yüksek bir kenttir. Söz konusu direncin oluşabilmesi için de merkezi ve yerel yöneticilerin önemle üzerinde durması gereken konuların başında kent tarımı gelmektedir.

3.1.1. Kentsel Tarımın Kent Ekonomisine Etkisi

Kentsel tarım faaliyetleri ekonomik açıdan incelendiğinde öncelikle kent dinamiklerine daha önce hiç uygulanmamış olan tarımsal faaliyetler eklenerek bu faaliyetlerle ilişkili tüm sektörlerde canlanmaya neden olacağı açıktır. Üretici kesimlerin gıda ihtiyacını karşılayarak ekonomik bir ferahlık meydana getirecektir. Üretici ve tüketici arasındaki mesafenin kısılması sonucunda araçların azalmasıyla maliyetlerin

düşmesine ve gıda fiyatlarının ucuzlaşmasına da neden olacaktır.

Türkiye nüfusunu %60'ını genç nüfus, 40 yaş altı genç nüfus, oluşturmaktadır ve tarım sektörü emek yoğun özelliğe sahip olması nedeniyle genellikle genç bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir (Kanbak, 2018). Ancak, son dönemde hükümetlerin hizmet sektörüne ağırlık vermesi gençleri tarımsal üretimden uzaklaştırmış, tarım gibi hayati öneme sahip bir sektör küresel aktörlerin insafına terk edilmiştir. Sonuç olarak küçük çiftçi ekonomik olarak çökmüş ve tarım dışı sektörlerle yönelerek büyük kentlerin varoşlarına göç etmiştir. Böylece işsizlik tırmanarak sosyal adalet olgusu da zayıflamıştır.

TÜİK'in adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, ülke nüfusunun %77.71'i (66,092,130 kişi) büyükşehirlerde yaşamakta ve bu oran hızla yükselen bir seyir izlemektedir. (TÜİK, 2022). Bu orana kayıt dışı nüfus ve göçler düşünülürse oranın çok daha yüksek olduğu görülebilir. Bu durumda büyükşehirlerin gitgide büyüyen, gıda güvenliği, istihdam, çevre ve geri dönüşüm sorunlarına kentsel tarım tek başına çözüm üretebilmektedir.

Kırsal bölgelerde küçük üreticinin ekonomik olarak desteklenmesini sağlayan en önemli yapılar kooperatifler olmuştur. Ancak, gelinen noktada bu yapıların ya amacından saptığını ya da tamamen kapatıldığını görmekteyiz. Hükümetlerin kooperatifçiliği desteklemekte yetersiz kalması, kapitalist sistemin rekabetçi doğası ile baş edemeyen kooperatiflerin sonunu getirmiştir (Kanbak, 2018). Oysa kooperatifler, küçük üreticinin ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının bir tüzel kişilik aracılığı ile karşılanan demokratik yapılardır. Bu yapılar, kalkınma politikalarını destekleyen ve işletme mantığı ile hareket eden özgün bir modeldir.

"Kooperatifler aşağıda belirtilen özellikleri ile küçük üreticiler için önemli görevler üstlenmişlerdir.

- *Kooperatiflerin sahibi ortaklardır ve ortakları tarafından yönetilir.*

- *Kendi kendine yetebilen bir yapıdır ve ortaklarının sorumluluğunda demokratik bir karar alma sürecinde eşitlikçi bir anlayışla yönetilirler.*

- *Gönüllülük esasına dayalıdır*

- *Yapı içerisinde ortaklar demokratik bir anlayışla kontrol edebilirler.*

- *Ortaklar ekonomik olarak katılım sağlarlar,*

- *Özerk ve bağımsızdırlar*

- *Eğitim ve bilgilendirme sorumluluğu taşırlar,*

- *Diğer kooperatiflerle iş birliği yapabilirler,*

- *Toplumsal açıdan sorumlulukları vardır."*

(Yağcıntaş, 2002).

Bunlara ek olarak kooperatifler sürdürülebilir bir ekonomik model oluşturmaktadır. Yerel ekonomileri etkileyerek kentteki yaşam standartlarını yükseltmektedir. Ayrıca kooperatif ortaklarının sosyal sorumluluk bilincini arttırarak katılımçılığı da olumlu etkilemektedir.

Kooperatiflerin bu olumlu etkilerinin kentsel tarım uygulamalarında da başvurulması gereken bir organizasyon olduğu anlaşılmaktadır. Belediyeler yukarıda bahsedilen nedenlerle kent tarımının kooperatifler aracılığıyla gerçekleşmesini

desteklemelidir. Zira sürdürülebilir kentler için kentsel tarıma ihtiyaç varsa öncelikle kentsel tarımın sürdürülebilir kılınması şarttır. Ayrıca tarımın kentlere entegrasyonu için belediyelerin desteğine ihtiyaç vardır ve bu desteğin bireylere değil de bir tüzel kişilik olarak kooperatiflere yapılması belediyelerin uymak zorunda oldukları yasal prosedürler açısından avantajlıdır (Yalçıntaş, 2002).

3.1.2 Kentsel Tarımın Kent Ekolojisine Etkisi

Endüstriyel tarım sistemlerinin sahip olduğu mono kültür ve büyük ölçeğe sahip üretimle kentsel tarımın sahip olduğu çok kültürlü ancak küçük ölçekli üretim arasındaki en önemli farklardan biri kentsel tarımın biyoçeşitlilik ve sürdürülebilir çevre anlayışına destek olmasıdır. Kentsel tarım başta suyun ve toprağın kullanılması olmak üzere biyoçeşitlilik ve enerji kullanımını ile de doğal kaynaklarla etkileşim halindedir. Günümüzde tarımsal üretimde yaşanan sorunların başında gelen verim kaybı ve erozyonun tarımsal faaliyetlerin rasyonel yöntemlerle yapılmamasıdır. Endüstriyel tarım uygulamaları, girdi kullanımını ve üretim teknikleri göz önünde bulundurulduğunda sürdürülebilir bir özellik taşımadığı görülmektedir. Suni gübre kullanımı ve kimyasallar, tarımın sürdürülemez hale gelmesine neden olmakta ve toprağın doğal yapısını bozarak üretim kapasitesini düşürmektedir. Bu durum hızla artan kent nüfusunun beslenmek için ihtiyaç duyduğu gıda üretiminin düşmesine ve gıda güvenliği sorununa neden olmaktadır. Zira tarımsal üretimi ayakta tutan en önemli faktör biyolojik çeşitliliğin korunması ve çoğaltılmasıdır (Kanbir, 2011).

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) 2013 yılında yayınladığı "Çok Geç Olmadan Uyan: Değişen İklim Koşullarında Gıda Güvenliği İçin Tarımı Gerçekten Sürdürülebilir Yap" Ticaret ve Çevre Değerlendirmesi Raporu, endüstriyel tarımın dünyanın ihtiyacı olan gıdanın tamamını karşılamaktan uzak olduğunu bunun yanında çevreye verdiği zararın yıldan yıla arttığını açıklamıştır. Bu sebeple olabilecek en kısa sürede endüstriyel tarımın terk edilerek yerel üretimi destekleyen kentsel tarımın benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir (Yalçıntaş, 2002).

Kentsel tarım faaliyetlerinin gıda tüketiminin merkezi durumundaki kentlerde gerçekleşmesi başta tedarik zincirleri olmak üzere pek çok çevre dostu uygulamanın da gelişmesine neden olmaktadır. Petrol türevi yakıt kullanımı ile gerçekleşen taşımacılığın oranının düşmesi ile CO2 salınımında da düşüş sağlanacaktır (Büyükçevrek, 2013).

Kentsel tarım uygulamalarının en önemli avantajlarından güvenli gıda üretiminin teşvik edilmesidir. Yani büyük oranda doğal girdi kullanımı ile gerçekleştirilen iyi tarım uygulamalarının benimsenmesidir. Bunun için kentte üretilen biyolojik atıkların tarımsal üretime girdi oluşturacak şekilde geri dönüşüme tabi tutulmasıdır. Esasen belediyeler atıkların kaynağında ayrılması konusunda yönlendirmeler geliştirmekte ve hane halkına eğitimler vermektedir. Ancak kentsel tarım uygulamalarının çıktıları kent halkıyla paylaşıldıkça kentlilerin geri dönüşümle ilgili motivasyonları artacaktır.

3.1.3 Kentsel Tarımın Kent Sosyolojisine Etkisi

Kentsel tarımın en önemli sosyal çıktısının gıda güvenliği olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle son dönemde yaşanan COVID-19 salgınında bu durum net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ayrıca gıda fiyatlarının tüketici lehine düzenleyici etkisi nedeniyle de kent yoksulları adına önemli bir gıda güvencesi olduğunu söyleyebiliriz. Kentsel tarım gıda güvenliğini sürdürülebilir kılmak ve güvenli gıdaya erişim gibi toplumsal hedeflerle kurgulanabilir özelliktedir. Ayrıca bilginin merkezi olan kentlerde son teknoloji ile kaynakların etkin ve verimli kullanımıyla tarımsal verimi arttırmaktadır. Bu durum da gıda güvenliği için oldukça önemli bir avantajdır.

Kentsel tarımın diğer bir sosyal faydası ise hemşericilik bilincini ve sosyal iletişimi güçlendirebilecek özellikte olmasıdır. Yukarıda bahsedildiği üzere kooperatifler eliyle yürütülecek olan kentsel tarım aynı belediye sınırları içerisinde faaliyet gösteren çiftçilerin bir araya gelmesi ile oluşacaktır. Bu da hemşericilik bilincini ve katılımcılığı arttıracaktır. Özellikle kalabalık kentlerdeki içine kapanık sosyal hayatın aktif edilmesinde önemli rol oynadığı görülmüştür.

4. KENTSEL TARIMIN YASAL ÇERÇEVESİ

Kentsel tarımın Türkiye'de uygulanması için gerekli yasal ve yapısal çerçevenin büyük oranda yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Tarımın Türkiye'deki genel kabul görmüş kuralları ve tanımları kentsel alanda yapılacak tarımsal faaliyetlerle çelişmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri de kentsel tarımla ilgili uygulama eksiklikleri ve çerçeve oluşturabilecek kadar pratik geliştirilmemesidir. Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen sorunlara çözüm olarak kentsel tarımın uygulanabilirliği için bütüncül bir yaklaşımla hazırlanacak yapısal ve yasal çerçeveye ihtiyaç duyulacaktır.

Kentsel tarımın konumlandırılacağı zemini incelerken hem tarım hem de kentleşme ile ilgili mevzuatın gözden geçirilmesinde fayda vardır. Anayasa ve kanunlarda kentsel tarımla ilgili doğrudan düzenleme bulunmamakla birlikte genel olarak tarımla ilgili hükümlerden yola çıkarak kentsel tarımın konumlanacağı çerçeveyi tespit etmek mümkündür.

Tarımsal faaliyetlerin yasal çerçevesini anlayabilmek için öncelikle Anayasa'nın tarımsal faaliyetleri içeren 44. ce 45. maddesinin incelenmesi gerekmektedir. Buna göre;

44. Madde

Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz. Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları

tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir (Resmî Gazete, 1982).

44. maddede devletin tarım yapılacak alanların düzenlenmesi ve toprak rejimini sağlayıcı unsur olarak görülmektedir. Buna topraksız olan ve yeter toprağı olmayan çiftçilere toprak sağlamak olarak açıkça belirtilmektedir. Burada kentsel alanlardaki kısıtlı alanların tarıma ayrılması için de bu madde dayanak teşkil edebilir. Ayrıca tarım topraklarının korunması ve amacı dışında kullanılmasını önleyecek düzenlemelerin hazırlanması da bu madde kapsamında değerlendirilmelidir.

45. Madde C. Tarım, Hayvancılık ve Bu Üretim Dallarında Çalışanların Korunması

Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.” şeklinde ifade edilmiştir (Resmî Gazete, 1982).

45. maddede de açıkça görüldüğü üzere devlet tarım arazilerinin korunmasından tarımsal üretimin teşvik edilmesine ve hatta tarım ürünlerinin değerlemesine kadar geçen süreçleri düzenleyici tedbirler almaktadır. Her iki maddedeki bu ifadeler genel olarak kırsal üretimin düzenlenmesi olarak görülmektedir. Ancak gelinen noktada kent ve kır ayrımının geçmiş dönemlere göre belirsizdir ve 6360 sayılı Bütünşehir yasası ile büyükşehirlerin sorumluluk alanında oldukça geniş tarım toprakları bulunmaktadır. Bu toprakların amacı dışında kullanımını önlemek ve tarımsal faaliyetlerin devamı için Anayasanın 45. Maddesi dayanak niteliğindedir.

Anayasanın 44 ve 45. maddeleri bu bölümde incelenecek olan kentsel alanlarda gerçekleştirilecek tarımsal faaliyetlerin uygulanmasında yapısal ve idari altyapının temeli niteliğindedir. Bu iki maddede şüphesiz kastedilen kırsal alanların yönetilmesidir ve tarımsal üretimden kasıt kentsel alanlar değildir. Ancak, kentleşmede gelinen nokta ve değişen ekonomik toplu durum kentsel alanlarda tarım yapılmasını neredeyse zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle mevzuattaki yetersizliklere rağmen kentsel tarım için anayasal dayanak olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür.

Tarımsal üretimi düzenleyen yasal mevzuatta kırsal tarım alanlarının korunması ve etkin kullanılmasına dair yetersiz kaldığı ve pek çok eleştiri aldığı görülmektedir. Bu nedenle kentsel tarımın mevcut mevzuatla yürütülmesi son derece zordur. Ancak, 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu incelendiğinde 30/4/2014 tarihli ve 6537 sayılı Kanunla güncellendiğini ancak yine de kentsel tarım uygulamalarına dair herhangi bir düzenleme getirilmediği anlaşılmaktadır (Resmî Gazete, 2014).

5. SONUÇ

Türkiye 'de de kentleşme dünyada olduğu gibi hızla artmaktadır. Nüfusun yaklaşık %78'inin büyükşehirlerde yaşaması ve geometrik bir artış potansiyeli taşıması, beraberinde kent yoksulluğu, derin yoksulluk ve toplumsal çatışma gibi sosyolojik gerçekleri açığa çıkarmıştır. Bu durum toplumumuzda gelecek kaygısı yaratmakta ve büyük bir endişeye yol açmaktadır. Gıda güvenliği, güvenli gıdaya erişim ve istihdam gibi temel beklentilerin karşılanamayacak duruma gelmesi sosyal sorunlara zemin hazırlamaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyeleri 30'a ulaşmıştır. Kentlerin sınırlarını il sınırlarına dayandıran bu yasa ile kent çeperlerinde kırsal nitelik taşıyan alanların da büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanına dâhil olmuştur. İmar çalışmalarının belediyeçilik faaliyetlerinin büyük bir kısmını oluşturması ve belediyelerin bu konuda yoğunlaşması kırsal alanların korunmasında belediyelerin ne derece etkili olacağını uzun bir süre tartışmıştır. Zira 6360 sayılı yasa kent ve kır kavramını bulanıklaştırarak tarımsal alanları rant baskısı altında bırakmıştır. Bu noktada kentsel tarım uygulamaları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin gündemine etkili bir çözüm yöntemi olarak dâhil edilmelidir.

Türkiye'de kentsel tarım potansiyeli incelendiğinde, yukarıda bahsi geçen iki ana bileşenin varlığı diğer ülkelere göre Türkiye'yi daha avantajlı bir konuma taşımaktadır. Bu avantajın ilki Türkiye'deki kent nüfusunun büyük bir bölümü kırsal bölgelerden yakın bir geçmişte göçmüştür. Bu nedenle kırsal kimliğini tam olarak kaybetmemiş olan bir kentli nüfus ağırlıktadır. Bu nüfusun sanayi alanında çalışmaktan vazgeçip kent içinde tarım yapması son derece kolaydır. İkinci olarak kentsel alanlarda tarımsal alan ayrılması da yukarıda bahsedildiği üzere hâlihazırda mevcuttur. 6360 sayılı yasa ile kırsal alanların da büyükşehir belediye sınırlarına dâhil edilmesi ile kentsel tarım alanları kent planlarına dâhil edilmiş hale gelmektedir. Burada yapılması gereken yukarıda bahsi geçen anayasa hükümleri ve yasal mevzuatta mevcut olan ancak kesin tanımlanmamış haldeki kentsel tarımı sürdürülebilir hale getirmektir. Bunun için de kentsel alanlardaki tarım alanlarının "tarım arsası" niteliğine kavuşturulması gerekmektedir. Ek olarak, marjinal tarımsal amaçları için özel alanların da "tarım sit" kavramının da mevzuata dâhil edilmesi farklı bir makale konusu olarak incelenecektir.

Yaşadığımız bu dönemde küresel çapta yaşanan sorunların çıkış noktasının doğal kaynakların kullanımındaki adaletsizlik ve savurganlık olduğunu söylemek mümkündür. Kentsel tarıma bu küresel sorunların çözümü ile ilgili önerilerin hemen hepsinde rastlanabilmektedir. Gıda güvenliği, iklim krizi, sosyal adalet gibi kentlerin yaşamsal sorunlarına çözüm olma potansiyeli taşıyan kentsel tarım, yerel bir uygulama olmasına rağmen küresel sorunlara çözüm getirebilen etkili bir üretim tarzıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Özcan IŞIKLAR; Silivri Belediye Başkanlığı yaptığı dönemde kentsel alan kullanımı ile ilgili yaptığı araştırmalardan yararlanılmıştır. 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin kontrolüne geçen tarım alanlarının imar baskısı altında kalması ile verdiği yasal mücadele ve çözüm önerileri ile ilgili uygulamalardan yararlanılmıştır. Ayrıca hayata geçirdiği Silivri Belediyesi Tarımsal Araştırma Merkezi (TÜRAME) ile somut verilerden yararlanılmıştır.

Esin YALÇINTAŞ; Literatür taraması ve bilgilerin derlenmesi konusunda katkı sağlamıştır. Ayrıca makalenin kaleme alınması ve şekil şartlarının yerine getirilmesini sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada, araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

KAYNAKÇA

- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kabul Tarihi: 18/10/1982, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 9/11/1982 ve Sayısı: 17863, Yayımlandığı Düstur; Tertip: 5, Cilt: 22.
- 442 Sayılı Köy Kanunu, Kabul Tarihi: 18/3/1924, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 7/4/1924 ve Sayısı: 68, Yayımlandığı Düstur; Tertip: 3, Cilt: 5.
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 12/11/2012, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 6/12/2012 ve Sayısı: 28489, Yayımlandığı Düstur; Tertip: 5, Cilt: 53.
- 6537 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 30/4/2014 ve Sayısı: 29001.
- 7254 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 16/10/2020, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 16/10/2020 ve Sayısı: 31276.

- BM, B. (2021). *Sustainable Development Report*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Büyükcivelek, A. (2013). Kentsel Tarım Nedir? Neden Kentsel Tarım? *Dosya Haber*, 40-44.
- Güler, B. (2013). *Kent Yönetiminde Yeniden Yapılanma*. Dünya Şehircilik Günü, İzmir.
- Işıklar, Ö. (2022). Silivri'nin Sesi: <https://silivrininseesi.com/kirsal-mahalle-kanunundaki-tehlike/ adresinden alındı> [Erişim Tarihi: 23.05.2022].
- Kanbak, A. (2018). Kent Politikaları İçinde Tarımı Düşünmek. *Turkish Studies*, 13(23), 169-184.
- Kanbir, Ö. (2011).. Endüstriyel tarımın krizi ve Küba tarımı. *Praksis*, (25), 49, 68.
- Kaufman, J. & Bailkey, M. (2000). Farming Inside Cities: Entrepreneurial; Urban Agriculture In The United States. <http://www.urbantilth.org/wp-content/uploads/2008/10/farminginsidocities.pdf> [Erişim Tarihi: 25.03.2021].
- Kayasü, S. & Durmaz, B. (2021). Türkiye'de Kentsel Tarımın Yapısal ve Oluşumsal. *İdealkent*, 12(34), 1361-1362.
- Kıray, M. (1998). *Kentleşme Yazıları*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Partigöç, N. S. (2018). Kentleşme sürecinde kırsal alanların mekânsal değişimi ve dönüşümü: Denizli kenti örneği. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 11(1), 89-98.
- TÜİK, (2022). Büyükşehir Nüfusunun Demografik Yapısı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), [Erişim Tarihi: 29.01.2022], <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>
- Uçer, A., Yenigün, S. & Varol, Ç. (2014). 'Büyükşehir'den 'Bütünşehir'e: yerel yönetim politikalarındaki değişimin kırsal alana etkileri. *İdealkent*, 5(12), 26-59.
- Yalçıntaş, E. (2002). Sürdürülebilirlikte Kentsel Tarım Yaklaşımı ve Yerel Yönetim Uygulamaları (İstanbul İncelemesi). Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Rumeli Üniversitesi. Siyaset Bilimi ve Ekonomi Ana Bilim Dalı İstanbul.
- Yenigül, S. B. (2016). Büyükşehirlerde tarımsal alanların korunmasında kentsel tarım ve yerel yönetimlerin rolü. *Megaron*, 11(2), 291-299.

© Author(s) 2023.

This work is distributed under <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>